

Datum 2025-02-12
Diariennr RÖ2025/1358

Dnr: S2024-01892

s.remissvar@regeringskansliet.se

cc: kalle.brandstedt@regeringskansliet.se

Betänkande Tiotandvård - ett förstärkt högkostnadsskydd för tandvård (SOU 2024:70)

Sammanfattning

Sveriges Folktandvårdsförening (SFF) ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag om ett stärkt högkostnadsskydd för tandvård samt anpassningar i övriga delar av det statliga tandvårdsstödet.

SFF anser att reformer är nödvändiga för att hantera de grundläggande strukturella problem som finns inom svensk tandvård idag. Särskilt angelägna är förslag som kan bidra till en mer jämlik tillgång till tandvård över hela landet, samt reformer som gör tandvård mer ekonomiskt tillgänglig för fler. SFF är därför mycket positiv till att utredningen genomgående har ett starkt patientperspektiv genom den tydliga ambitionen att säkerställa en mer rättvist fördelad tandvård i landet och en vård på lika villkor.

Att på sikt utveckla modellen till att bli behovsstyrd, baserat på den nationella riskbedömningsmodell vilken Socialstyrelsen har regeringens uppdrag att utveckla, anser SFF skapar möjligheter för tandvårdens alla aktörer att bidra till resurseffektiv vård och en bättre munhälsa för hela befolkningen. I dagsläget anser SFF att styrning utifrån ålder är rimlig och stämmer väl överens med utredningens intentioner.

Utredningens förslag om att förstärka behovsprincipen i tandvården, samt att samtliga vårdgivare anslutna till Försäkringskassan ska vara skyldiga att ta emot patienter inom det statliga tandvårdsstödet, är förslag som kan öka tillgängligheten till tandvård. Förslaget om en prisreglering bedöms kunna bidra till en större ekonomisk jämlikhet inom denna del av det statliga tandvårdsstödet.

Mot bakgrund av den demografiska utvecklingen stödjer SFF förslaget att minska tandvårdskostnaderna för äldre patienter med tandvårdsbehov. Möjligheten att, efter utvärdering och analys av dynamiska effekter, låta reformen omfatta fler patientgrupper är positiv. Det är mycket viktigt att denna reform inte ökar den administrativa belastningen för tandvårdens medarbetare och att ändamålsenliga administrativa stöd finns på plats vid reformens införande.

SFF är negativ till, och avstyrker, utredningens förslag om särregler för tandvård för asylsökande med flera. SFF gör bedömningen att föreslagna förändringar inte är förenliga med Tandvårdslagens mål för tandvården om en god tandhälsa på lika villkor. Tillika bedöms de föreslagna förändringarna, på grund av omfattande administrativt regelverk, riskera att genomförandet av akut och omedelbar tandvård fördröjs vilket inte överensstämmer med gällande lagstiftning. SFF vill också lyfta de etiska dilemmen som medarbetare riskerar att ställas inför som en konsekvens av utredningens förslag.

Datum	2025-02-12
Diariennr	RÖ2025/1358

Fördjupade kommentarer inom utredningens huvudområden

1. Uppdraget om ett förstärkt högkostnadsskydd

12.2.1 Patienten ska betala 10 procent av referenspriset och priserna på tiotandvård regleras

SFF är positiv till utredningens förslag och anser att modellen bör kunna bidra till en mer jämlik tandvård för äldre med sämst munhälsa. Utredningens förslag om en prisreglering bedöms nödvändig för att motverka ett eventuellt överutnyttjande och för att främja en effektiv resursanvändning.

För att inte försämra tandvårdens kvalitet och medarbetarnas arbetsmiljö är det ytterst viktigt att referenspriset är skäligt.

Risker som att vissa vårdgivare väljer att lämna tandvårdsstödet bör noggrant följas.

12.2.2 Ett kommuntypstillägg ska ges för tiotandvård

SFF är positiv till utredningens förslag men bedömer att kommuntypstilläggen behöver vara högre än föreslagna procentsatser för att ha en omfördelande effekt och därigenom stärka tillgången till tandvård i samtliga delar av landet.

SFF betonar vikten av att effekten av kommuntypstilläggen kontinuerligt och med täta intervall följs och analyseras, för att säkerställa att dessas konstruktion bidrar till att öka tandvårdens kapacitet i hela landet. Eventuellt kan justeringar behöva göras av tilläggens procentsatser och/eller differentiering.

12.2.3 Tiotandvård ska omfatta tandvårdsbehandling av sjukdom och smärta, reparativ vård samt rehabiliterande och habiliterande vård med vissa begränsningar

SFF är positiv till utredningens förslag avseende omfattning, mot bakgrund av utredningsdirektivet tydliga fokus på grupper med sämst tandhälsa. Dessutom finns en risk att ett lågt pris för undersökning styr mot tätare revisionsintervall än nödvändigt, och inte utifrån patientens faktiska risk för en försämrad munhälsa.

SFF är tveksam till utredningens förslag om ersättning av åtgärd till och med tandposition 5 då detta kan ses som begränsande ur rehabiliterande och habiliterande perspektiv i vissa kliniska situationer. Samtidigt är förslaget lätt att tolka och minskar risken för diagnosglidningar.

SFF är positiv till möjligheten att på sikt utöka tiotandvården till att även omfatta tandposition 6.

12.2.4 Tiotandvård ska erbjudas personer från och med det år de fyller 67 år

SFF är positiv till utredningens förslag.

Datum	2025-02-12
Diariennr	RÖ2025/1358

12.2.5 En munhälsoprofil bör på sikt ersätta ålder som kriterium för tiotandvård

SFF är positiv till utredningens förslag utifrån att det kan bidra till att förstärka behovsprincipen inom tandvård. Det ger också tandvårdens aktörer möjlighet att tydligare bidra till en mera resurseffektiv och jämlik tandvård samt på sikt en förbättrad munhälsa för hela befolkningen.

12.2.6 Tiotandvård bör införas stegvis

SFF är positiv till utredningens förslag, men betonar vikten av att en tydlig uppföljning och analys behöver ske av såväl vårdkonsumtion som munhälsans utveckling. Eventuella dynamiska effekter som påverkar tillgängligheten till tandvård på nationell och regional nivå måste följas noggrant.

12.2.8 TLV ska ges i uppdrag att följa upp och utvärdera konsekvenser och effekter av reformen

SFF är positiv till utredningens förslag. Reformens påverkan på tillgänglighet till tandvård, geografisk omfördelning och reduktion av patientens kostnader behöver följas, liksom vårdkonsumtion och eventuella konsekvenser av att förebyggande vård inte omfattas.

SFF betonar särskilt risken att vårdgivare höjer patientavgiften inom delar av det statliga tandvårdsstödet som inte omfattas av föreslagen prisreglering. Detta kan riskera att andra patientgrupper undviker tandvården av ekonomiska skäl.

12.2.9 Socialstyrelsen ska ges i uppdrag att följa upp reformen med avseende på munhälsan

SFF är positiv till utredningens förslag.

12.3 Försäkringskassan och TLV ska ges i uppdrag att förbereda införandet av reformen tiotandvård

SFF är positiv till utredningens förslag. SFF anser att det är viktigt att tiotandvården införs skyndsamt, då det redan nu finns signaler om att patienter äldre än 65 år skjuter upp sin vård i väntan på reformen, vilket kan medföra en försämrad munhälsa.

En viktig del i införandet är kommunikation till medborgarna. SFF betonar statliga myndigheters ansvar i detta.

2. Uppdraget om ett förstärkt högkostnadsskydd

13.1.1 Giltighetsperioden för ATB förlängs till tre år och övre åldersgränsen för förhöjt ATB höjs till 67 år

SFF är positiv till utredningens förslag då det bidrar till lägre kostnader för patienten för undersökning samt förebyggande och hälsofrämjande vård, utan att stimulera till tätare revisionsundersökningar än nödvändigt.

Datum	2025-02-12
Diariennr	RÖ2025/1358

13.1.2 STB höjs och kan sparas under 12 månader

SFF är tveksam till utredningens förslag, även om STB i sig är gynnsamt för aktuella patienter. STB har hittills varit underutnyttjat och kräver ett betydande administrativt merarbete för tandvården. För att förslaget ska få önskad effekt, behöver regelverket för STB på sikt ses över och förenklas.

13.1.3 Ökad kontroll av inrapporterad vård och behandling

SFF är positiv till utredningens förslag.

13.1.4 Skyldighet att ta emot ersättningsberättigade patienter och prioritera patienter efter behov

SFF är positiv till utredningens förslag, men är mycket tveksam till förslagets skrivning om att denna skyldighet kan tillåtas att åsidosättas om vårdgivaren kan visa att hen inte har förutsättningar för att ta emot dessa patienter.

Utredningen anger bland annat "avsaknad av personella resurser" och "patientsäkerhetsskäl" som trovärdiga anledningar till att inte behöva ta emot och prioritera ersättningsberättigade patienter. Dessa anledningar kan vara mycket svårt för Försäkringskassan att kontrollera och kan innebära att intentionen i 13.1.4 inte uppnås.

SFF lyfter även en oro för eventuella konsekvenser om ersättningsberättigade patienter inte tas emot av vissa vårdgivare utifrån ovan motiveringar. Det kan innebära att situationer uppstår där aktuell patientgrupp i viss omfattning och på tveksamma grunder hänvisas till andra vårdgivare.

13.1.5 Patienten ska ges information om utförd tandvård och till vårdgivaren lämnad tandvårdsersättning

SFF är positiv till intentionen i utredningens förslag.

SFF är tveksam till effekten av föreslagna åtgärder för direktåtkomst. Patienten har ett kunskaps- och informationsunderläge i relation till behandlare och vårdgivare då det gäller vilken tandvård som genomförts och till vilken kvalitet. Därför bedöms det mindre troligt att förslaget att involvera patienten i information kring utförd vård kan förhindra överutnyttjande eller felaktiga utbetalningar.

13.1.6 Beloppsgränser och ersättningsnivåer för generellt skydd mot höga kostnader ska bestämmas av regeringen och indexering bör övervägas

SFF har inga synpunkter på utredningens förslag men utgår ifrån att beslut om förändringar i beloppsgränser och ersättningsnivåer föregås av ett tätt samråd med berörda myndigheter. En indexering av aktuella nivåer förefaller rimligt.

13.1.7 Vårdgivarpriset för viss åtgärd ska innehålla alla kostnader för vald behandlingsmetod och material

SFF är till största delen positiv till utredningens förslag.

SFF betonar dock att detta innebär behov av tydliggörande om hur behandlingar som kräver dyrare material eller metoder ska hanteras. Vissa patienters behov inom exempelvis specialisttandvården är inte möjliga att tillgodose med standardmaterial, vilket kan innebära att patienten enbart kan erbjudas vård utan tandvårdsstöd. SFF föreslår att någon typ av förhandsbedömning gentemot Försäkringskassan ska vara möjlig att göra för den berörda patientgruppen.

Datum 2025-02-12
Diariennr RÖ2025/1358

13.1.8 Försäkringskassan ska ges utökade förutsättningar att avansluta vårdgivare

SFF är positiv till utredningens förslag.

13.1.9 Anslag för tandvårdsförmåner ska delas upp

SFF är positiv till utredningens förslag.

3. Uppdraget om särregler för asylsökande med flera

14.2.1 Asylsökande och vissa utlänningar som hålls i förvar ska betala ett skäligt belopp i efterhand

SFF avstyrker utredningens förslag och gör bedömningen att föreslagna förändringar inte är förenliga med Tandvårdslagens mål för tandvården om en god tandhälsa på lika villkor.

SFF bedömer att det föreligger en risk att föreslagna förändringar, på grund av omfattande administrativt regelverk fördröjer att akut och omedelbar tandvård kan genomföras, inte är förenliga med gällande lagstiftning från 2013 som ger personkretsen rätt till omedelbar tandvård och tandvård som inte kan anstå. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2013407-om-halso-och-sjukvard-till-vissa_sfs-2013-407/

SFF vill också lyfta de etiska dilemman som medarbetare riskerar att ställas inför som en konsekvens av utredningens förslag.

14.2.2 Asylsökande med flera vars rätt till ekonomiskt bistånd från Migrationsverket har upphört

SFF avstyrker utredningens förslag och gör bedömningen att föreslagna förändringar inte är förenliga med Tandvårdslagens mål för tandvården om en god tandhälsa på lika villkor.

SFF bedömer att det föreligger en risk att föreslagna förändringar, på grund av omfattande administrativt regelverk fördröjer att akut och omedelbar tandvård kan genomföras, inte är förenliga med gällande lagstiftning från 2013 som ger personkretsen rätt till omedelbar tandvård och tandvård som inte kan anstå. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2013407-om-halso-och-sjukvard-till-vissa_sfs-2013-407/

SFF vill också lyfta de etiska dilemman som medarbetare riskerar att ställas inför som en konsekvens av utredningens förslag.